

Freedom Writers

Ett skoldrama baserat på verkliga händelser och personer. I centrum står Erin Gruwell som i början av 90-talet kom som färsk lärare till en skola i kris i södra Los Angeles. Erin får ta hand om en klass av elever som utanför skolan kämpar för överlevnad, ibland i direkt kamp med varandra. Två världar möts men genom egna uppoffringar lyckas Erin till slut nå fram till sina elever. Freedom writers är ett porträtt av klyftorna i USA och hur sociala misslyckanden kan leda till en känsla av uppgivenhet och hopplöshet, även hos unga människor som ännu inte börjat sitt liv. Erin Gruwell försöker ändra på det genom att ge dem hopp.

Rekommenderad från åk 8

EN FILMHANDLEDNING AV
PER ERICSSON

Handling

Filmen inleds med en textskylt som säger "mer än 120 mord i Long Beach under månaderna efter Rodney King-upploppen. Våldshandlingar och rasmotsättningar nådde sin högsta nivå någonsin". Nyhetsbilder från upploppen visas.

Sedan en ny skylt: "Första årskurs, 1994".

Erin Gruwell, en ung och nyutexaminerad lärare, kommer till en skola i Los Angeles. Studierektorn Margaret

Campbell berättar att de klasser som Erin är ansvarig för är första årets engelska, fyra klasser, totalt cirka 150 elever. Mrs Campbell berättar att flera av dessa elever kommer direkt från ungdomsfängelse. En eller två bär fotboja. Erin berättar att det är skälet att hon vill bli lärare, "när man väl försvarar en unge i rätten, då är det redan för sent. Den riktiga kampen står här i klassrummet".

Erin får kämpa för att få respekt i sin klass. Eleverna är hotfulla mot henne och mot varandra. Flera gånger blir det bråk i klassrummet, ofta med rasistiska motiv. Erin märker också att hennes kollegor har gett upp dessa elever. De låter henne inte ens få nya böcker eller skolmaterial till klassen eftersom det anses vara bortkastade pengar.

Erin och hennes man träffar hennes pappa. Han är en välbärgad man som tycker att hans dotter kastar bort sin talang på otacksamma människor, och dessutom med låg lön. Pappan har också en lite nedlåtande ton mot Erins man, som inte heller han verkar ha ett tillräckligt "fint" arbete för pappan.

I klassrummet testar Erin ett nytt grepp. Hon försöker nå fram genom att använda texten till "Papa 'z song", en populär låt av Tupac "2Pac" Shakur men även det slår fel. Eleverna gillar inte hennes försök att "prata" deras språk.

På kvällen hamnar två av klassens gängtjejer i en situation som leder till en dödsskjutning. De inblandade är

dels Eva, med mexikansk bakgrund och dels Sindy, ursprungligen från Kambodja. Eva ljuger om vem som sköt för att skydda sitt eget gäng.

Skolans policy är att inte diskutera den här typen av händelser i klassrummet men när Erin snappar upp en rasistisk, förnedrande skämtteckning som cirkulerar i rummet bryter hon den regeln. Hon jämför den typen av humor och acceptans med det som hände när Hitler kom till makten i Tyskland. Det började med förnedrande teckningar och slutade med förintelse. Klassen slår tillbaka och undrar varför de ska lyssna på henne. De menar att hon är lärare och vit och inte vet vad hon pratar om. Eleverna säger, "vi ligger i krig men vi är inte rädda för att dö för att skydda våra egna. Dör man för sina egna, dör man med respekt, som en krigare". Erin svarar, "Så när ni är döda, tror ni att ni får respekt då?" Plötsligt räcker en elev upp handen och frågar vad Erin egentligen menade med Förintelsen. Erin frågar förskrämt hur många som vet vad Förintelsen är. Endast Ben, den enda vita killen i klassen, räcker upp handen. Då frågar Erin hur många som har risikerat att bli skjutna; nästan hela klassen räcker upp handen.

Nästa dag prövar Erin ännu en idé. Hon ber eleverna att ställa sig i varsin del av rummet och gå fram till en linje hon gjort i mitten om det hon säger stämmer in på dem själva. Erin frågar först enkla saker som om de har sett filmen *Boyz'n the hood* men avslutar med allvarligare frågor som om de förlorat vänner i gängbråk.

Därefter delar hon ut dagböcker till alla i klassen. Hon ber eleverna att skriva i dem, vad som helst. De behöver inte visa henne om de inte vill, och de kan välja att göra det anonymt.

Erin börjar få kontakt med sin klass. Däremot tär hennes engagemang i skolan på relationen med hennes man. Han tycker att hon är för upptagen av jobbet. Det blir värre. Erin bestämmer sig för att ta ett extrajobb på helgerna för att få råd att själv köpa böcker och material till sin klass. Erin ber dessutom om lov att ta eleverna på utflykt, som hon också betalar för själv. Erin får kraft av att kunna utläsa framgång i elevernas dagböcker.

Första läsåret är över och efter sommaren återvänder eleverna till Erins klass. Det är en helt annan stämning nu. Erin inleder med att de alla tillsammans skålar i cider för förändring. De läser om Anne Frank, en historia som drabbar klassen och idén föds att skriva till Miep Gies, kvinnan som hjälpte till att gömma Anne, och be henne komma till skolan och prata. Eleverna och Erin lyckas och när hon är på skolan och eleverna kallar henne för hjälte

säger hon, "jag har läst era brev och er lärare har berättat mycket om det ni har upplevt. Det är ni som är hjältar. Ni är hjältar varje dag".

Förändringen hos klassen börjar nu även att synas utanför skolan. Eva säger sanningen om dödsskjutningen och gängkillen Marcus flyttar hem till sin mamma igen. Erins liv förändras också. Hennes man lämnar henne. Samtidigt är hennes gemenskap med klassen hotad. De ska börja årskurs 11, Erin undervisar endast i årskurs 9 och 10. Klassen revolterar och genom att vädja till skolnämnden får de som de vill, trots protester från skolans övriga personal. Erin och klassen får fortsätta tillsammans.

Filmen avslutas med textskyltar: "Många Freedom writers var de första i sina familjer att ta examen och börja på college. Ms G följde efter några elever när hon lämnade Wilson för att undervisa på California State University, Long Beach. "Freedom writers Diary" gavs ut 1999. Erin Gruwell och Freedom writers startade Freedom writers foundation...med mål att återskapa framgången med rum 203 i klasser runt om i landet."

Om platsen för Freedom Writers

Platsen där filmen *Freedom Writers* utspelas heter Long Beach. En stad direkt söder om det som utgör själva stadskärnan Los Angeles. Söderut gränsar Long Beach till det rika, konservativa och mer etniskt homogena Orange County. Long Beach däremot, precis som man kan ana genom att titta i Erin Gruwells klassrum, är ett område med många olika etniska grupperingar. Det är dessutom ett fattigt område. Statistik från 1999 visar att mer än var tredje person mellan 12 och 17 år är fattig, eller som den amerikanska statistiken uttrycker det, "lives under the poverty line". Det är en av de högsta siffrorna i hela Los Angeles County. Long Beach ligger i nära anslutning till de områden inom Los Angeles County som kallas South Central där områden som Watts och Compton har stått som avskräckande exempel för den typ av gängkultur som presenteras i Freedom writers. Det är också i det området som Rodney King hörde hemma. Mannen som blev utsatt för det polisövervåld som startade de upplopp som visas i de inledande sekvenserna av *Freedom Writers*.

South Central har under större delen av 1900-talet varit ett område bebott av svarta amerikaner. De hade nämligen inte så mycket att välja på. Innan 1948 fick de nämligen inte bo någon annanstans än i vissa av dessa utpekade områden. Watts var ett. Ett område som varit spelplats för omtumlande upplopp flera gånger, inte minst på 60-talet i det som kallats The Watts Riots. Upplopp som startade på ett liknande sätt som 90-talets Rodney King-relaterade bråk. Vid båda dessa tillfällen utlöstes tumultet av att icke-svart polis stannade en svart bilförare och att dessa arresteringar sedan spårade ur. Både på 60-talet och 90-talet var dessa incidenter snarare droppen som fick en redan sjudande bägare att koka över än som enskild förklaring till de starka protesterna. På 60-talet kom upploppen mitt under en massiv medborgarrättrörelse som pågick över hela USA där svarta amerikaner krävde sin mänskliga rättigheter. Upploppen i Watts pågick i sex dagar och resulterade i 34 döda och mer än 4 000 arresterade. Det ledde till att området blev än mer homogent. Vita invånare flyttade (eller flydde) därifrån. Under 70-talets ekonomiska nedgång lades det mesta av den industri som funnits i området ner. Området började förfalla

och bli allt mer utsatt och kriminellt. Det resulterade i födelsen av en våldsam gängkultur med gäng som "bloods" och "crips". Namn som sedan har spritts över världen genom nyhetsrapporteringar, filmer och musik.

- Det finns många exempel på hur ekonomisk misär kan leda till en kollektiv känsla av hopplöshet, ökad kriminalitet och ohälsa. Det finns exempel på det i Sverige också där industrier lagts ner, eller bruksorter gått i graven. Hur har det påverkat samhället? Vad har gjorts från offentligt håll för att försöka motverka en utveckling av ekonomisk misär.

- USA är ett rikt land med stora klyftor mellan fattiga och rika. Erins elever tillhör säkerligen de 37 miljoner i USA som klassas som fattiga. Be eleverna berätta vad de tänker på när de hör Kalifornien och USA. Gör gärna en diskussion och undersökning kring klyftor i samhället och jämför med de inkomstskillnader som finns i Sverige. I Kalifornien är den lagstadgade minimilönen 7,50 dollar i timmen. Vad där den i Sverige t ex?

Efter en positiv trend i slutet av 90-talet finns det nya negativa indikatorer. Så här skriver TIME magazine i ett specialreportage från juni 2005: "Los Angeles is in terrible shape--again. The city's street gangs, which had been relatively quiet since the crack-cocaine epidemic of the late '80s and early '90s burned itself out, are back with a vengeance. After falling steadily from 1996 to '99, gang murders in the city increased 143% last year; 331 people died because of gang violence, in contrast to 136 in 1999. The violence got worse during the first half of this year, with a 23% increase in murders. Even as gang-related property crimes decrease--robbery is down 8.8%, carjacking is down 28%--other violent crimes are up. Felony assault by gangsters is up 9.7%, attacks on police officers are up 35.5%, witness intimidation is up 50%. In other words, there is less drug dealing and theft, more violence for the sake of violence."

"When something happens in South Central Los Angeles, nothing happens. It's just another nigger dead". Från låten *Straight outta Compton* av N.W.A

Musikaliskt var South Central tidigt en intressant plats, inte minst för amerikansk jazz. Två av de allra största kommer exempelvis från Watts; Charles Mingus och Eric

Dolphy. Det är dock på 80-talet, genom hip-hoppen och födelsen av "gangster-rap", som South Central verkligen sätts på kartan. 1989 släpper rapgruppen N.W.A (som står för Niggaz With Attitude) ett av hiphopens och hela musikindustrins mest inflytelserika album kallat *Straight outta Compton*. Albumet får enorm genomslagskraft. Gruppens medlemmar är unga och arga och rappar om sin egen värld, det fattiga och farliga South Central där man går beväpnad och polisen utgör en lika farlig motståndare som det rivaliserande gänget. Några av deras låttitlar talar sitt tydliga språk som *Fuck da police* och *Gangsta, gangsta*. Aggressiviteten och attackerna är ett sätt för N.W.A att verbalisera sin situation och är grundade i ett samhällskritiskt perspektiv. Det populariserade visserligen begreppet "gangster-rap" och födde en till synes outsinlig rad av, mindre begåvade, efterföljare. Flera av personerna i N.W.A har gått vidare och blivit stora artister på egen hand. Det gäller främst Dr Dre och Ice Cube. Dr Dre är även 2007 en av världens viktigaste musikproducenter och ligger bakom hits för artister som Eminem, Snoop Dogg, Mary J Blige och Gwen Stefani.

Ice Cube har släppt flera soloalbum som räknas till hiphopens bästa. Dessutom har han skapat sig ett namn som skådespelare och filmproducent. En av hans filmer är *Friday* som utspelar sig i South Central. En av många filmer som skildrat livet i dessa "neighborhoods". Den mest kända av dessa filmer är väl den som också nämns i filmen, *Boyz'n the hood* av John Singleton, själv uppvuxen i South Central. Andra kända filmer är *Menace II society* och *Colors*. Den sistnämnda gjord från ett något annat perspektiv eftersom den följer två desillusionerade poliser som jobbar i South Central.

Rapparen 2Pac som nämns i filmen är annars den största, om man ser till försäljning och genomslag, av alla hip-hop artister. 2Pac, eller som han egentligen heter Tupac Shakur, kom till Kalifornien som tonåring. Han var en begåvad och tidigt artistisk pojke som växte upp på östkusten i en ganska omtumlande familj. Hans föräldrar och släktingar var våldsamma aktivister inom de Svarta Pantrarna, en svart medborgarrättsrörelse. Många var efterlysta av FBI eller satt i fängelse. Den här blandningen av kriminalitet och social medvetenhet var något som Tupac gjorde till en del av sitt musikaliska uttryck. Det flesta av hans låtar handlar om att växa upp i våldsamma getton, rasism och samhällsproblem där han blandade

uttalanden om behovet av jämställdhet med råa och omfattande beskrivningar av våld, droger och alkohol. Han skapade en slags egen livshållning som sammanfattade detta som han kallade Thug Life. Han sa att ordbrukens beskrivning av ordet "thug"; att stå för en kriminell person, inte var hur han tolkade ordet. I hans ögon var en Thug någon som kom från en förtryckt eller nedgången bakgrund men som med få möjligheter ändå lyckades skapa ett stolt liv. 1996 när Shakur är 25 år gammal skjuts han till döds i Los Angeles. Det finns många teorier, vissa mer konspiratoriska än andra, kring detta dåd. Flera dokumentärer och böcker har behandlat 2Pacs död. Ett uppmärksammat exempel är "Biggie & Tupac" av engelsmannen Nick Broomfield som bland annat undersöker ryktena om att östkustrapparens Notorious B.I.G skulle ha legat bakom dödsskjutningen. Ingen vet exakt men klart är att Tupac och hans kompisar några timmar innan dådet misshandlat en av "crips" gängmedlemmar.

Läraren Erin Gruwell

När Erin Gruwell börjar arbeta som lärare hamnar hon i en oerhört svår professionell situation. Hon är ny på sitt jobb. Hon får ta itu med en klass som anses bestå av hopplösa fall. Hon förväntas undervisa utan resurser. Inte ens de små resurser som faktiskt finns på skolan får hon ta del av, eleverna anses inte vara värda besväret. Trots det lyckas Erin till slut nå fram till sina elever. Hon gör det genom sitt engagemang och sitt professionella kunnande men också genom att satsa eget kapital, ekonomiskt såväl som socialt.

Hon köper själv skrivhäften till sina elever. Hon bjuder på dricka och utflykter och hon lyckas få lokala företag att sponsra klassen och skolan genom att bland annat skänka datorer till skolan. Hon tar dubbla arbeten.

I filmens inledning nämns att Erin kommer ifrån Newport. Det är en helt annan värld än den hennes elever kommer ifrån. Newport är en av världens rikaste städer (En fiktiv version av stadens rika finns i tv-serien *O.C*). Antagligen kommer Erin från en familj som skulle klassas som rik och hon har förmodligen växt upp bland människor med pengar och egna företag. Det kan vara ett skäl till varför hon lyckas nå och övertala de personer som har såväl den ekonomiska som praktiska möjligheten att skänka exempelvis datorer till skolan.

- Man också kan fråga sig om det finns en koppling mellan en bra skola och en rik skola. I *Freedom Writers* symbo-

liserar datorer och nya skrivböcker något mer än bara arbetsredskap. I filmen fungerar de som tecken på att någon tror på dem och vill satsa på deras framtid. Kan det tänkas att det finns ett samband mellan frånvaron av materiell uppmärksamhet (som att eleverna inte får några riktiga böcker att läsa) och sämre studieresultat och självkänsla? Går det att se sådana kopplingar i samhället i stort? Det finns ju många likheter mellan Erins klassituation och hur samhället har lämnat ett problemfyllt område som South Central till förfall. Man ignorerar och resignerar istället för att försöka vända trenden.

Skolverket publicerade 2002 rapporten Ekonomiska resurser betydelse för pedagogiska resultat - en kunskapsöversikt som finns att ladda ner i sin helhet från Skolverkets hemsida. Där sammanfattar författarna Jan-Eric Gustafsson och Eva Myrberg rapporten på följande sätt:

"Bland resultatmönstren redovisas här att det finns ett samband mellan ekonomiska resurser och pedagogiska resultat. Vi får också veta att lärarkompetensen har störst betydelse för elevernas resultat."

- Erin får en fråga i filmen om hon tror att hon skulle kunna uppnå samma resultat med en ny klass. Hon svarar ärligt att hon inte vet. Vad tror ni? Går det att få en sådan kontakt med varje ny klass? Vad är egentligen bra och dåligt i hennes roll som lärare?

En intressant utveckling i Erins privatliv är att det i slutet är hennes kritiska pappa som hjälper henne med eleverna, inte hennes man som inledningsvis stöttar hennes livsval. Pappan är kritisk till att hon blir lärare och just i denna skola men i flera okommenterade scener ser vi hur han hjälper sin dotter att köra eleverna till olika evenemang. Är det kanske pappans stöd (eller viljan att imponera på honom) som får henne att orka när äktenskapet krackele- rar?

En av filmens svagaste punkter är just den relativt op- roblematiske skildringen av Erins personliga engagemang i sitt arbete. Visst, vi ser att äktenskapet faller men Erin verkar inte så tagen av det. Hur mycket är det egentligen värt att offra av sig själv i sitt arbetsliv, om man nu ska göra detta år efter år?

Skolfrågor och pedagogik

En av de intressanta bakomliggande frågeställningarna i *Freedom Writers* är vilken uppgift skolan och läraren har. Handlar det om att lära ut testbar kunskap eller lära för

livet och behöver det vara ett motsatsförhållande mellan dessa två? Erin Gruwell anser att hon måste ge sina elever självkänsla och en samhörighet innan hon kan börja undervisa i skolämnen.

- Hur pass uppfostrande och stöttande bör skolan vara? Ska skolan mest vara en plats där man lär sig räkna, läsa och skriva och så vidare?
- Eftersom Erins elever inte är studiemotiverade är hennes sätt kanske den enda och rätta utvägen. Men den typen av resonemang stödjer också tanken att man (ibland) delar upp klasser efter studiemotivation och liknande. I *Freedom Writers* går Erins problematiska klass under det nedsättande smeknamnet The Dumb Class. Finns det fog för ett sådant resonemang? Hur gör man i Sverige? Vad skiljer? Vad finns det för andra lösningar? I rapporten Skolverkets utbildningsinspektion - en sammanfattning av resultat och erfarenheter under tre år från 2007 står det bland annat:

"Principen i skollagstiftningen är att barn i behov av särskilt stöd ska undervisas inom det ordinarie skolväsendet, dvs. i sin ordinarie klass och i sin närmaste skola. [...] Utbildningsinspektionen har funnit att det verkar bli allt vanligare att elever i behov av särskilt stöd för längre eller kortare tid samlas i särskilda grupper eller t.o.m. särskilda skolor i kommunerna. Inspektionen visar att de här verksamheterna kan vara mycket väl fungerande och i stort bedrivs i enlighet med bestämmelserna om särskilt stöd i skolförfattningarna, men att detta långt ifrån alltid är fallet."

Rapporten finns att ladda ner i sin helhet från www.skolverket.se

I filmen får vi aldrig se Erin Gruwell tillsammans med några andra elever. Det är naturligtvis ett sätt för filmskaparna att bygga en effektiv berättarstruktur. De berättar däremot i filmens inledning att Erin ska undervisa fyra klasser med cirka 150 elever totalt. Hur gick det i de övriga klasserna kan man undra? Vi kan också dra slutsatsen att hon träffar alla sina elever varje dag vilket man kan tänka sig är en fördel när man vill lära känna sin klass och testa alternativa metoder.

För den som vill läsa mer om Erin Gruwells arbete och pedagogik kan logga in på hennes egen hemsida: www.freedomwritersfoundation.org

Erin Gruwell känner på sig att det finns något i utsattheten hos Anne Frank blandat med hennes vardagliga tonårsbetraktelser som kan appellera på hennes elever. Hur är det med förståelsen mellan världar och kulturer? Går det att som ung i Sverige känna igen sig i de korta textstycken som vi får ta del av från Erins elevs egen värld. Finns det beröringspunkter i deras beskrivning av "sin" värld daterad till mitten av 90-talet och placerad till södra Los Angeles med det som svenska elever upplever idag.

- Vad tycker eleverna om de elevporträtt de får i filmen? Deras liv, personligheter och förutsättningar presenteras endast i korta brottstycken insprängda i filmen. Oftast i form av rader hämtade från deras skrivböcker. Texter som

enligt utsago ska vara hämtade från den verkliga klassens böcker.

- Gör egna skrivuppgifter där elever får beskriva sin egen vardag.
- Be eleverna att beskriva och berätta om någon person som de bara läst eller hört om, aldrig träffat, som de engagerat och känt igen sig i.

Övrig inspiration

A Class Divided - Ett medialt uppmärksammat pedagogiskt knep för att lära ut jämlikhet, respekt och acceptans av mångfald visas i den amerikanska filmen *A Class Divided*. Ett reportage från Iowa där en lärarinna under några dagar delade upp sin homogent vita klass och privilegierade dem efter ögonfärg. Hon hävdar i filmen bland annat att de som kände sig privilegierade och bättre än de andra lärde sig fortare än de elever som för tillfället diskriminerades.

På amerikanska UR-aktiga kanalen PBS kan man se filmen via denna länk: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/divided/etc/view.html>

Respect av Carmilla Floyd - Carmilla Floyd har under flera års tid följt ett Latino-gäng i East Los Angeles som hon fascinerande porträtter genom text och bild i boken *Respect*.

Produktionsuppgifter

USA 2007

Producenter: Stacy Sher, Michael Shamburg, Danny DeVito
Manus: Richard Lagravenese, efter boken "Freedom writers diary" av Freedom Writers och Erin Gruwell
Regi: Richard Lagravenese
Scenograf: Laurence Bennett
Foto: Jim Denault
Kostym: Cindy Evans

Medverkande

Erin Gruwell - Hilary Swank
Scott - Patrick Dempsey
Eva - April Lee Hernandez
Steve - Scott Glenn
Andre - Mario
Marcus - Jason Finn
Ben - Hunter Parish

Tekniska uppgifter

Längd: 123 min
Format: vidfilm
Ljudsystem: DTS/ SDDS/ Dolby Digital
Censur: från 11 år
Svensk premiär: 18 maj 2007

Distribution

UIP, Box 9502, 102 74 Stockholm, tel 08-556 065 70, fax 08-556 065 89 www.uip.se

<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/divided/etc/view.html>

Redaktion

Andreas Hoffsten, Barn & ungdom, Svenska Filminstitutet, augusti 2007